

ВРХОВНИ СУД
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
Број: Рев-730/05
Бања Лука, 30.10.2007. године

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија Петра Бајића, као предсједника вијећа, Драгослава Лукића и Дарка Осмића, као чланова вијећа, у правној ствари тужиоца Д. В. сина Р., М., против туженог А.Д. „Б“ М., кога заступа директор и законски заступник мр. Р. Д., а њега заступа пуномоћник Р. Е., адвокат, М., ради заштите права из радног односа, одлучујући о ревизији тужиоца против пресуде Окружног суда у И. С. број Гж-122/05 од 14.9.2005. године, на сједници одржаној 30.10.2007. године, донио је

Р Ј Е Ш Е Њ Е

Ревизија се уважава, укида се пресуда Окружног суда у И. С. број Гж-122/05 од 14.9.2005. године и предмет враћа том суду на поновно суђење.

О б р а з л о ж е њ е

Првостепеном пресудом Основног суда у В. број Рс-247/04 од 3.2.2005. године поништени су као незаконити рјешење туженог број I-A-1-1832/2 од 26.7.2002. године и одлука туженог број I-A-01-7/02 од 16.9.2002. године, па је тужено А.Д. „Б“ М. обавезано да врати тужиоца Д. В. сина Р. на рад и распореди га на послове које је обављао прије отказа уговора о раду или на друге одговарајуће послове, да му на име неисплаћених плата за 2002. годину исплати износ од 1.786,60 КМ са припадајућом каматом од 319,62 КМ, те износ од 833,00 КМ по основу регреса за 2001. годину са припадајућом каматом од 287,00 КМ, или укупно 3.226,22 КМ са законском затезном каматом од 12.12.2003. године као дана преиначења тужбеног захтјева, до исплате, те да му накнади парничне трошкове у износу од 700,00 КМ, све у року од 15 дана од првог дана послужења пресуде, под пријетњом извршења. утврђено је да је тужба повучена у дијелу тужбеног захтјева који се односи на исплату износа од 521,00 КМ за потребе лијечења.

Другостепеном пресудом Окружног суда у И. С. број Гж-122/05 од 14.9.2005. године жалба туженог је дјелимично уважена и првостепена пресуда преиначена у дијелу којим је одлучено о исплати законске затезне камате на укупан износ дуга од 3.226,22 КМ тако што је тужени обавезан да исплати законску затезну камату на износе главног дуга по основу неисплаћених плата од 1.786,60 КМ и на износ главног дуга по основу неисплаћеног регреса од 833,00 КМ, док је у преосталом дијелу жалба одбијена и првостепена пресуда потврђена, односно остала неизмијењена.

Тужени је изјавио ревизију против другостепене пресуде због погрешне примјене материјалног права с приједлогом да се та пресуда укине и предмет врати на поновни поступак, или да се обје нижестепене пресуде преиначе тако што би тужбени захтјев био одбијен у цјелини.

Тужилац је у одговору на ревизију предложио да се ревизија туженог одбије.

Овај суд сматра да је ревизија туженог основана.

Тужбом се тражи заштита права из радног односа на начин ближе описан у изреци првостепене пресуде.

Парничне странке су, према утврђеном чињеничном стању, закључиле 6.9.2001. године уговор о раду на неодређено вријеме. Тужени је тим уговором примио на рад односно преузео тужиоца од Предузећа „Б“ д.д. М. као КВ возача на неодређено вријеме почев од 6.9.2001. године на радном мјесту односно пословима возача доставног возила, Сектор „Б“ Р.Ј. „П... б...“. Због привредних тешкоћа у којима се је нашао тужени, његов директор је донио одлуку број I-A-1-395/2002. од 1.3.2002. године. Према тој одлуци „запослени који желе да узму неплаћено одсуство уз обавезу Послодавца да их врати на посао кад се за то укаже прилика, а да се не би нашли на списку технолошког вишка, могу а најкасније до 10.03. ове године поднијети захтјев Предузећу за кориштење неплаћеног одсуства“. То одсуство „може трајати најдуже годину дана с тим да Послодавац има могућност, да уколико се укаже потреба, да прекине кориштење неплаћеног одсуства.“ Према тачки 2. те одлуке „запослена лица која не узму неплаћено одсуство, а не нађу се на списку за технолошки вишак за отпуст, у периоду чекања примаће накнаду од 100,00 КМ“. Тужилац је потписао изјаву од 29.3.2002. године према којој је сагласан да му се „обрачун плате почев од 01.01.2002. године врши у складу са Одлуком Директора број I-A-1-395/2002. од 01.03.2002. године“, с тим да изјаву може „у сваком моменту другом писменом изјавом опозвати са последицама од дана опозива ове изјаве“. Рјешењем туженог број I-A-1-1832/02 од 26.7.2002. године тужиоцу је дат отказ уговора о раду са 31.7.2002. године „због смањеног обима производње као и организационих, технолошких и економских разлога и немогућности“ његовог „радног ангажовања... у дужем временском периоду као и немогућности радног ангажовања на другим одговарајућим пословима“. Тужиоцу су признати отказни рок од 3 мјесеца „тако да ће му радни однос престати са даном 31.10.2002. године“ и право на отпремнину у износу од 1.546,66 КМ. Одлуком директора туженог I-A-01-7/02 од 16.9.2002. године тужиочев захтјев за преиспитивање првостепеног рјешења одбијен је као неоснован. Поднеском од 12.11.2002. године тужилац је повукао потпис на изјави од 29.3.2002. године. Тужени је према билансу успјеха за 2001. годину исказао негативан финансијски резултат (нето губитак у износу од 458.962,00 КМ), док је у 2002. години пословао позитивно (вишак прихода над расходима износио му је 4.884,00 КМ према Информацији о стању у привреди у 2002. години Одјељења за привреду, финансије и друштвене дјелатности Општине М. број 01-022-136-2/03 од 6.5.2003. године).

Првостепени суд је пошао од одредбе члана 115. став 3. Закона о раду („Службени гласник РС“ број 38/00, 40/00, исправка 41/00, 47/02, 38/03 и 66/03, у даљем тексту: ЗР) према којој је, у случају спора пред надлежним судом, послодавац дужан да докаже постојање разлога за отаказ уговора о раду.

Тужени није, по оцјени тог суда, доказао да постоје разлози за отказ уговора о раду тужиоцу, нити да је покушао да му обезбиједи други одговарајући посао, односно да таквог посла није ни било. Из тих разлога првостепеном пресудом је удовољено тужбеном захтјеву. Висина тужиочевих новчаних потраживања обрачуната је према налазу и мишљењу вјештака финансијске струке С. Ј.

Другостепени суд је прихватио чињенична утврђења и правна схватања првостепеног суда. У другостепеној пресуди указано је и на то да тужиоцу није дат отказ уговора о раду из разлога наведених у оспореним актима, него зато што је поукао потпис на изјави од 29.3.2002. године. Тужени се није, према ставу тог суда, придржавао потписаног споразума од 29.3.2002. године, па је доношењем рјешења о престанку радног односа тужиоца ту изјаву ставио ван снаге. Из тих разлога, по мишљењу другостепеног суда, оспорени акти су незаконити.

Схватања нижестепених судова се за сада не могу прихватити као правилна.

Према одредби члана 113. став 1. тачка 2. у вези са ставом 2. ЗР послодавац може отказати уговор о раду раднику ако се из економских, организационих и технолошких разлога укаже потреба за престанком његовог рада и ако му послодавац, с обзиром на своје економско стање, производне и друге радне капацитете и организацију рада, као и друге радне способности радника, не може обезбиједити други одговарајући посао.

За правилну примјену материјалног права у овом спору одлучне су према томе чињенице да ли се је указала потреба за престанком тужиочевог рада из економских, организационих и технолошких разлога туженог, те да ли је тужени могао обезбиједити тужиоцу други одговарајући посао. Из садржаја нижестепених пресуда произилази да те чињенице нису утврђене, односно расправљене, ради чега се онда ни материјално право није могло правилно примјенити.

Неке од околности, утврђене у току првостепеног поступка, упућивале би на закључак да се је тужени у периоду који је претходио доношењу оспорених аката, налазио у економским тешкоћама. Тако је нпр. неспорно да тужилац у току 2002. године није имао посла код туженог, да је тужени у тој години пословао са губитком, те да је Одлуком туженог о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста из новембра 2001. године (дакле, периода који је претходио отказивању уговора о раду тужиоцу,) предвиђено шест, а одлуком истог назива од 15.10.2002. године (послије отказа, у вријеме извјесног економског опоравка туженог) осам извршилаца на радном мјесту „возач“ у Р.Ј. „Производња боксита“ Сектора „Боксит“ туженог. На такво стање

упућују и поменута Одлука директора туженог од 1.3.2002. године, као и изјава тужиоца од 29.3.2002. године. Ова одлука донесена је „да би се избјегла законска обавеза давања отказа због недостатка посла као технолошког вишка“. Слично се наводи и у изјави. Одлуку и изјаву не треба схватити по оцјени овог Суда, као чврсту гаранцију тужиоцу и осталим радницима да им неће бити под наведеним условима, отказан уговор о раду. Напротив, одлука и изјава спадају у круг мјера које је тужени предузимао у циљу унапређења рада, односно сузбијања економских тешкоћа. Ако такве мјере касније нису дале очекиване резултате, није се могла искључити ни примјена поменутих одредаба члана 113. став 1. тачка 2. у вези са ставом 2. ЗР, ако није било других могућности.

Одредбу члана 115. став 3. ЗР треба довести у везу са ставовима 1. и 2. тог члана. Послодавац је према томе дужан да докаже постојање разлога за отказ уговора о раду онда кад је радник учинио тежу повреду радних обавеза, што овдје није случај. Разлози за отказ уговора о раду из члана 113. ЗР доказују се, као и све спорне и правно релевантне чињенице, по правилима садржаним у члану 123. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 58/03, 85/03, 74/05 и 63/07, у даљем тексту: ЗПП).

Из изложеног произилази да је због погрешне примјене материјалног права чињенично стање на којем је заснована другостепена пресуда, остало непотпуно утврђено. Доследно томе ревизија туженог је уважена, другостепена одлука укинута у цјелини (дакле и у односу на новчана потраживања тужиоца која зависе од тога да ли је рјешење о отказу његовог уговора о раду законито или није) и одлучено да се предмет врати другостепеном суду на поновно суђење (члан 250. став 2. ЗПП).

Другостепени суд је дужан да у даљем поступку отклони недостатке на које је указано (члан 253. у вези са чланом 228. ЗПП).

Предсједник вијећа
Петар Бајић